

Modul 1 - Helhetlig opplæringsløp

Av Birgitte Grong og Trond Korsgård

Innhold

Innledning.....	2
Organisering av korpshverdagen.....	2
Opplæringsløp og overganger	3
Planer.....	3
Skjemabank og maler	4
Årshjul.....	4
Repertoarplan.....	4
Musikalsk årsplan	4
Øvelsesplan	4
Øvelsesrytme.....	4
Slagverkoversikt og fordeling – 2 maler	5
Besetningsplan – 2 maler	5
Internt samarbeid.....	5
Referanser	6

Innledning

Skolekorpsdirigenten har mange oppgaver. Ikke bare skal du være dirigent, pedagog og inspirator, men også være musikalsk leder i et videre perspektiv. Denne modulen handler derfor om musikalsk planlegging på kort og lang sikt og samarbeid med musikanter, foreldre, styret og andre dirigenter og instruktører. Du bør ha lest Grong/Hanssen: *Dirigenten som organisator* i Digitale dirigentstudier før du jobber videre med denne teksten.

Det er vesentlige forskjeller mellom å dirigere skolekorps og voksenkorps: I voksenkorps er musikantene dine viktigste og eneste samarbeidspartnere (bortsett fra andre korps og kulturaktører i kommunen). Samtidig er musikantene i voksenkorps et mer homogent gruppe ved at de har et visst kjennskap til sitt instrument og å spille i korps. Skolekorpsmusikantene er i større grad på ulike steder i sin utvikling som musikanter.

Selve dirigeringen av skolekorps er ikke nødvendigvis den største delen av jobben. Dine oppgaver handler i stor grad om å ta ansvar for musikantenes musikalske og sosiale utvikling, samt å veilede de voksne til å bidra til beste for den enkelte og fellesskapet. Dine pedagogiske ferdigheter er avgjørende for å få alle til å løfte i flokk, og for at korps og enkeltmusikantene skal oppleve trivsel og mestring.

Som skolekorpsdirigent kan du spille en viktig rolle i musikantenes liv, og for mange er det dirigenten som personifiserer korps. Dette gir deg et stort ansvar, men opplevelsen av å bety så mye for så mange, kan være fantastisk. Ditt engasjement for musikken og barna, bidrar til musikantenes musikalske dannelse og utvikling for øvrig. Slik kan musikanten få en hobby for resten av livet.

Organisering av korpshverdagen

En ideell organisering av skolekorps bør føre til at den enkelte musikanter opplever kontinuerlig utvikling fra aspirant til start i voksenkorps. Derfor må dirigenten ha en helhetlig plan og god kontakt med kulturskolen, andre dirigenter og instrumentallærere i korps, musikantene og de foresatte. Alle må ha samme mål for øyet: Utvikling av korps og den enkelte musikanter. Har du gode planer og god kontakt med alle som er involverte i korps, er det større sjans for å lykkes med målsetningen.

Det er flere sårbare faser for musikanten i løpet av skolekorpsstiden. Det er viktig med god grunnopplæring for ikke å miste musikantene allerede i løpet av det første spilleåret. Deretter følger overganger mellom korpsene – aspirant til junior og junior til hovedkorps (hvis man har en slik inndeling). En god opplæringsplan kan gjøre disse overgangene lettere og vil kunne bidra til at musikantene får en livslang hobby.

Norges Musikkorps Forbunds (NMF) nettverk for skolekorpsdirigenter (2013-2015) pekte ut fem suksesskriterier for å lykkes med skolekorps.

- Grunnopplæring
- Engasjement
- Målsetningsarbeid
- Repertoarkunnskap og -arbeid
- Mestringsopplevelser

Andre suksessfaktorer var kontinuitet på ledersiden (dirigent, ledelse), prestasjonskultur koblet med sosial trygghet (henger sammen med mestringsopplevelser), og samspill fra dag én. Disse punktene er gode å ha med seg når du skal lage planer for ditt skolekorps.

Opplæringsløp og overganger

Forskjellige korps bruker ulike modeller og betegnelser i sine opplæringsløp. I de fleste skolekorps begynner musikantene det året de fyller åtte. Modellene varierer etter antall musikanter og kan endres over tid. Ved bedre rekruttering, trenger man kanskje flere aldersdelte korps.

Aspirantkorps 1 år	Aspirantkorps 2 år	Aspirantkorps 1 år
Hovedkorps 10 år	Hovedkorps 9 år	Juniorkorps 2 år
		Hovedkorps 8 år
Voksenkorps	Voksenkorps	Voksenkorps

Korpset bør ha en fleksibel tilnærming til forskjellige modeller, avhengig av rekrutteringsgrunnlag. På mindre steder har man kanskje kun et hovedkorps eller et generasjonskorps med musikanter fra 8 til 80. Korps med god rekruttering, og som beholder sine musikanter, kan kanskje ha aspirantkorps, flere juniorkorps og hovedkorps. Det finnes også eksempler på korps som har to hovedkorps, ett for ungdomsskoetrinnet og ett for elever på videregående skole. Hvis du ser at medlemstallet kommer til å endre seg, er det viktig å endre opplæringsløpet i tide. Kanskje får du etterhvert så mange musikanter at du må starte et juniorkorps i tillegg til aspirantkorpset?

Planer

I Digitale dirigentstudier lagde du en musikalsk langtidsplan. Denne er viktig for målsetningsarbeidet og for å stake ut kursen over lengre tidsperioder. I tillegg kan korpset kanskje også ha en visjon, et litt hårete mål som dere drømmer om å nå en gang i fremtiden. For mange voksenkorps kan dette være nok planverk, men i skolekorps bør man gå mer detaljert til verks for å sikre musikalsk utvikling for korpset og enkeltmusikanten. Gode planer er vesentlig for kontroll over korpsets drift, og sikrer kvalitet i undervisningen. Samtidig er det lettere å evaluere hvis du har fulgt en plan.

Her følger en oversikt over planer som kan være gode å ha:

- Musikalsk langtidsplan med få og klare hovedmål (og evt. en visjon) og flere delmål
- Årshjul, eller sesongplan, med alle konserter og andre oppdrag
- Musikalsk årsplan som henger sammen med årshjulet
 - Repertoar
 - Musikalsk utvikling
 - Grovkisse til innhold på alle øvelser gjennom sesongen
 - Gjennomføring av opplæringen i korpset
 - Tilpasset opplæring og spesielle behov
- Plan for den enkelte øvelsen – hva, hvordan, hvorfor og evaluering i ettertid
- Besetningsplan
 - Behov for fremtiden

- Ønskeliste og rekrutteringsplan

Dirigenter, instruktører og styre bør alle føle et eierskap til korpsets planer. Et helhetlig planverk vil kun fungere hvis alle berørte er blitt involvert i utviklingsprosessen. Flere forskjellige planer bør styrebehandles og evt. vedtas. Dette vil sikre et musikalsk fokus også i styrearbeidet, og vil gjøre det enklere å evaluere alle sider ved korpsdriften.

Skjemabank og maler

Alle planer og maler ligger i Excel-dokumentet «Maler for dirigenten». Husk at malene er kun et utgangspunkt, og at du selv må lage dine egne planer ut i fra korpsets behov. Det som passer i et korps, passer ikke nødvendigvis i et annet.

Evaluér alle planer etter hvert, og ta vare på planer og evaluering fra år til år. Dette vil sikre kontinuitet, og du, korpset og styret kan da lære av egne erfaringer.

Årshjul

Årshjulet skal ha med alt som skjer i korpset i løpet av en sesong:

- Konserter og andre oppdrag
- Øvelser og seminarer
- Styremøter, årsmøte og andre møter
- Ferier og andre fridager

Husk å ta hensyn til skoleruta, evt. spesielle behov i kulturskolen og NMFs arrangementskalender. Du må sørge for å ha nok konserter og oppdrag til at du sikrer musikalsk utvikling, men ikke flere enn at du rekker å jobbe nok med musikken.

Konserten er et mål å jobbe mot – noe som gir fremdrift i korpsets musikalske utvikling. Likevel må hver enkelt øvelse oppleves like viktig som konserten. Konserten kan også være en motivasjonsfaktor for foreldrene. Det er deres mulighet til å høre korpset utvikle seg og bli bedre for hver konsert.

Repertoarplan

Med bakgrunn i årshjulet setter du opp repertoaret for alle konserter før sesongstart. Planen må sikkert justeres underveis, men da har du allerede angitt en retning på hva korpset skal spille.

Musikalsk årsplan

Med bakgrunn i årshjulet og sesongens repertoar, kan du lage en musikalsk årsplan. Den er en grovkisse for hva du skal gjøre på hver enkelt øvelse gjennom hele året. Hva skal læres, hvilket repertoar skal spilles osv.

Øvelsesplan

Lag en plan for øvelsen før hver øvelse. Her skriver du hva du skal gjøre, hvordan du skal gjøre det og hvorfor (hvilke ferdigheter skal øves). Etter øvelsen gjør du en evaluering av planen og dagens arbeid. Bruk skjemaet aktivt for å utvikle deg selv som dirigent.

Øvelsesrytme

I mal-dokumentet finner du et ark som heter «Øvelsesrytme». Dette er et forslag til hva du skal gjøre når på øvelsen. Det er viktig at øvelsen har en gjenkjennelig rytme, men også at opplegget gir rom for variasjon.

Slagverksoversikt og fordeling – 2 maler

Lag en slagverksoversikt for alle stykkene gjennom sesongen. Da vil du se hva som trengs av utstyr og hvilke stemmer som må dekkles.

Slagverksoversikten danner utgangspunkt for slagverksfordelingen. Her sørger du for rullering på stemmer og instrumenter, og for at alle får tilpassede oppgaver. Gjør fordelingen ferdig i god tid før første øvelse slik at slagverkerne får tid til å organisere seg.

Samme type oversikt og fordeling kan brukes også på andre instrumentgrupper der det rulleres på stemmene.

Besetningsplan – 2 maler

Det blir mer om rekruttering i modul 7, men her litt om malene som benyttes.

Sett opp en realistisk besetning utfra korpsets behov og forutsetninger. Lag deretter en besetningsplan med antatt sluttår for musikantene. Det gir deg oversikt over rekrutteringsbehov i årene som kommer.

Lag deg en ønskeliste for neste aspirantopptak. Hvilke instrumenter må du ha, hva velger du hvis du ikke får så mange aspiranter som ønsket, og hva velger du hvis du får flere aspiranter enn du ønsket? Notér resultatet av aspirantopptaket og ta vare på både ønsker og resultat for ettertiden.

Internt samarbeid

Det er ofte (men ikke alltid) slik at hovedkorpsets dirigent er musikalsk leder med ansvar for all opplæring i korpset. Den musikalske lederen må forankre den musikalske målsettingen og planverk gjennom et samarbeid med styre, musikanter og andre ansatte i korpset. Se ellers *Grong/Hanssen: Dirigenten som organisator* fra Digitale dirigentstudier om dirigentens ansvar og plikter i forhold til styret.

Det er viktig at det er gjensidig tillit og respekt mellom dirigentene i korpset. Et godt faglig samarbeid mellom dirigentene i aspirant- og hovedkorpset vil føre til at det er lettere å lage et helhetlig opplæringsløp for musikantene. Det kan planlegges med øvelser der aspirantene spiller sammen med de eldste, internkonserter for hverandre, aspirantene dirigerer hovedkorpset, de eldste er hjelpeinstruktører og -dirigenter for de yngste osv. for å bidra til at korpset kjennes som én organisasjon med felles mål.

Det må holdes en løpende og tett dialog med korpsets instrumentallærere og/eller instruktører. Det må være en gjensidig forståelse for at det må øves på både lærestoff fra instrumentaltimen og korpsnoter. I utgangspunktet er dette problemfritt, men manglende kommunikasjon fører i blant til konflikter. Da er det viktig at dirigenter og instruktører har samme mål med undervisningen: Utvikling av den enkelte musikanter. Med en god opplæringsplan vil man ha et godt arbeidsverktøy i hverdagen.

Dirigenter, instrumentallærere og styre har alle et ansvar for å involvere foreldrene. God informasjon om korpsets konsertplaner, hva som forventes av øving, tilbakemeldinger om deres barns progresjon osv. vil kunne bidra til et godt samarbeid. Ikke alle foreldre er like engasjerte i sine barns fritidsaktiviteter, men mange foreldre vil reagere positivt på å bli involvert i korpsets hverdag.

Referanser

Birgitte Grong og Finn Arne Dahl Hanssen: Dirigenten som organisator (UiS 2015)

Torild Rosenvinge: Dirigenten som pedagog (UiS 2017)

Norges Musikkorps Forbund: Dirigentnettverket for skolekorpsdirigenter – sluttdokument (2015)

Karl Ole Midtbø: Korpsdirigenten 1 – Dirigentens rolle (NMF emnehefte 2004)

Birgitte Grong og Trond Korsgård: Maler for dirigenten (NMF 2017)